СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
Запорізької початкової школи «Мрія»
ім. О.М. Поради
Запорізької міської ради
Протокол від _____ № _____
Голова педради _____ Людмила КОРОЛЬОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ від _____ № _____
Директор
Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М Поради
Запорізької міської ради
_____ Людмила КОРОЛЬОВА

ПОЛОЖЕННЯ
щодо використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради

І. Вступ та нормативно-правова база

Це Положення визначає політики: принципи, правила та процедури використання систем штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітньому процесі Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради, а також механізми забезпечення академічної доброчесності під час використання таких технологій.

Метою документа є:

- визначення принципів, правил і процедур (умов та обмежень) використання систем штучного інтелекту (ШІ) в освітньому процесі для забезпечення відповідального, етичного та безпечного використання технологій ШІ;
- використання потенціалу ШІ для підвищення якості освітнього процесу;
- забезпечення академічної доброчесності під час використання інструментів ШІ в освітньому процесі;
- формування відповідальної цифрової культури учасників освітнього процесу.

Нормативна основа:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про повну загальну середню освіту»;
- Закон України «Про академічну доброчесність»;
- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;

Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження та використання ШІ в ЗЗСО (лист МОН від 29.09.2025 №1/20386-25 «Про методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій ШІ в ЗЗСО»);

- Статут процесу Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради;
- Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради;
- Внутрішня система забезпечення якості освіти Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради.

Сфера дії документа

Дія цього Положення (Політики) поширюється на педагогічних працівників, здобувачів освіти адміністрацію закладу освіти, інших учасників освітнього процесу.

Визначення термінів: «академічна доброчесність», «академічне порушення із застосуванням ШІ», «Велика мовна модель (LLM)», «генеративний ШІ», «машинне навчання», «нейромережа», «промпт», «штучний інтелект», «допоміжне використання ШІ», інші.

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та правил, яких мають дотримуватися учасники освітнього процесу.

Генеративний штучний інтелект - системи, що створюють тексти, зображення, код або інший контент.

Порушення академічної доброчесності із застосуванням ШІ - використання ШІ для створення навчальних робіт або результатів навчання без належного зазначення або без дозволу.

Штучний інтелект (ШІ) - програмні системи, здатні виконувати завдання, що зазвичай потребують інтелектуальної діяльності людини.

Термін	Визначення	Ключові ознаки	Приклад у освітньому процесі
Штучний інтелект (ШІ)	Сукупність технологій, що дозволяють комп'ютерним системам виконувати завдання, які потребують інтелектуальної діяльності людини	аналіз даних, прийняття рішень, навчання	система пояснює тему або відповідає на запитання учня
Велика мовна модель (LLM)	Тип генеративного ШІ, навчений на великих масивах текстів для розуміння і створення природної мови	робота з текстами, діалог, контекст	відповіді на запитання, пояснення тем
Генеративний ШІ	Тип ШІ, який здатний створювати новий контент (тексти, зображення, код)	генерація контенту, креативність	створення есе, задач або прикладів
Машинне навчання	Підгалузь ШІ, що передбачає здатність систем навчатися на основі даних без прямого програмування	навчання на даних, алгоритми, прогнозування	система підбирає вправи залежно від рівня учня
Нейромережа	Математична модель, натхненна роботою людського мозку, що використовується для обробки інформації та навчання	шари, нейрони, адаптивність	розпізнавання тексту або генерація відповідей
Промпт	Інструкція або запит, який користувач надає ШІ для отримання відповіді	формулювання запиту, вплив на результат	«Поясни тему для 8 класу простими словами»
Допоміжне використання ШІ	Використання ШІ як інструменту підтримки навчання без заміни самостійної діяльності учня	підтримка, а не заміна, прозорість	учень використовує ШІ для пояснення, але пише роботу самостійно

ІІ. Внутрішні політики щодо використання ШІ в закладі освіти

2.1. Використання ШІ в Запорізькій початковій школі «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради базується на таких принципах:

справедливість, законність, прозорість, конфіденційність, етичність і педагогічна доцільність *(з рекомендацій МОН).*

2.1.1. **Пріоритетність людського інтелекту.** ШІ є допоміжним інструментом, а не заміною критичного мислення, творчості чи відповідальності вчителя та учня.

2.1.2. **Педагогічна доцільність використання штучного інтелекту** -обґрунтоване, цілеспрямоване застосування технологій штучного інтелекту в освітньому процесі, яке відповідає дидактичній меті уроку, сприяє досягненню очікуваних результатів навчання та не підміняє активну пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

2.1.3. **Прозорість.** Будь-яке використання ШІ в освітньому процесі має бути задекларованим (маркованим).

2.1.4. **Відповідальність.** Користувач (вчитель або учень) несе повну особисту відповідальність за кінцевий результат, створений за допомогою ШІ, включаючи перевірку фактів на достовірність.

2.1.5. **Інклюзивність.** ШІ використовується для підтримки учнів з особливими освітніми потребами та створення рівних можливостей.

2.1.6. **Дотримання академічної доброчесності.** Порушеннями академічної доброчесності є подання згенерованого ШІ тексту як власного; фальсифікація результатів навчання; використання ШІ під час оцінювання без дозволу.

2.2. Політика використання ШІ учнями

2.2.1. Визначає:

а) допустимі форми використання ШІ:

- пошук джерел;
- генерація;
- допомога у структуруванні матеріалів;
- пояснення складних тем, концепцій або термінів;

перевірка граматики та стилістики власних текстів;

- тренувальні завдання;
- допоміжний переклад;

б) недопустимі форми використання (обмеження та заборони):

- повне генерування письмових робіт;
- використання ШІ під час контрольних або іспитів без дозволу (тобто якщо інше не передбачено вчителем для конкретного завдання);
- подання текстів ШІ як власних.

2.2.2. Передбачає

- обов’язкове маркування (зазначення, які саме частини роботи були створені або змінені за допомогою ШІ);
- самостійне опрацювання згенерованого матеріалу.

2.3. Політика використання ШІ вчителями:

2.3.1 Вчителі використовують ШІ для підвищення якості викладання та оптимізації робочого часу:

а). підготовки навчальних матеріалів, планів уроків, розроблення завдань, варіантів завдань, тестів та кейсів;

б). створення персоналізованих навчальних матеріалів та адаптація текстів під рівень учнів;

в) формувального оцінювання;

г). аналізу освітніх даних;

д). автоматизації рутинних адміністративних процесів.

2.3.2. В роботі вчителя з використанням ШІ передбачається:

а). критична перевірка (верифікація) контенту, створеного ШІ (запобігання дезінформації): вчитель зобов’язаний перевіряти згенерований ШІ контент на наявність «галюцинацій» (вигаданих фактів, неіснуючих джерел або дат) та упереджень;

б). обов’язкове маркування (зазначення, які саме частини роботи були створені або змінені за допомогою ШІ).

2.3.3. В роботі вчителя з використанням ШІ забороняється:

а). передавати персональні дані учнів стороннім сервісам;

б). використовувати ШІ для автоматичного оцінювання без педагогічного контролю.

2.4. Співпраця з батьками здобувачів освіти

2.4.1. Заклад освіти:

а). інформує батьків про те, що ШІ є частиною цифрової компетентності учня;

б). пояснює принципи відповідального та етичного застосування технологій, різницю між корисним (допоміжним) використанням ШІ і списуванням (порушенням академічної доброчесності);

в). визначає типові ситуації правомірного та неправомірного використання ШІ в освітньому процесі;

г) надає орієнтовні ознаки можливого порушення академічної доброчесності та рекомендації щодо реагування на такі випадки.

2.4.2. Батькам рекомендується:

а). сприяти доброчесному використанню ШІ дітьми вдома;

б). обговорювати з дітьми етичні ризики (фейки, маніпуляції), пов'язані з ШІ.

ІІІ. Процедури використання ШІ в освітньому процесі

3.1. Процедура використання ШІ під час виконання навчальних завдань

Учитель визначає, чи дозволено використання ШІ при виконанні завдань, встановлює рівень використання та спосіб зазначення використання відповідно до процедури:

3.1.1. Визначення дозволеного рівня використання;

3.1.2. Встановлення рівня використання ШІ залежно від типу навчальної діяльності (розробка типової матриці);

3.1.3. Розробка єдиного стандарту посилання на ШІ-інструменти в учнівських роботах інструкція для учнів;

3.1.4. Проведення інструктажів для учасників освітнього процесу щодо цифрової грамотності та ШІ-етики;

3.1.5. Встановлення вимог до зазначення джерел: в разі дозволу на використання ШІ учень/учитель має зазначити, який інструмент ШІ використовувався; коротко описати, як саме він був використаний; самостійно відредагувати результат.

Рівні використання ШІ

Рівень	Режим використання	Що означає	Приклади завдань
Рівень 1	**Вільне використання ШІ**	Учні можуть активно використовувати ШІяк навчальний інструмент	дослідження теми, підготовка ідей для проєкту
Рівень 2	**Допоміжне використання ШІ**	ШІ можна використовувати лише для пояснення або консультації	уточнення понять, перевірка аргументів
Рівень 3	**Обмежене використання ШІ**	ШІ дозволено лише для технічної допомоги	переклад, перевірка граматики
Рівень 4	**Заборонене використання ШІ**	виконання роботи має бути повністю самостійним	контрольні роботи, тести

Матриця застосування ШІ залежно від типу навчальної діяльності

Вчитель визначає рівень використання ШІ залежно від типу навчальної діяльності шляхом розробки матриці:

Тип навчальної діяльності	Рекомендований рівень
Дослідницький проєкт	Рівень 1
Робота з джерелами	Рівень 2
Написання есе	Рівень 2
Аналіз художнього твору	Рівень 2
Підготовка презентації	Рівень 1
Виконання домашнього завдання	Рівень 2

Практична робота	Рівень 3
Контрольна робота	Рівень 4
Тестування	Рівень 4
Підсумкове оцінювання	Рівень 4

Під час використання матриці застосування ШІ вчитель може:

а). змінювати рівень використання ШІ залежно від мети уроку;

б). пояснювати учням межі дозволеного використання;

в). перевіряти розуміння учнями виконаної роботи.

3.2. Процедура перевірки робіт із використанням ШІ

Для перевірки робіт, виконаних з використанням ШІ, учитель здійснює аналіз змісту роботи, отримує від учня (за потреби) усне підтвердження авторства, може провести усне опитування за змістом наданої роботи; попросити пояснити виконану роботу; використати інструменти перевірки тексту.

3.3. Процедура реагування на порушення

а). фіксація порушення;

б). розгляд на засіданні комісії з академічної доброчесності;

в). прийняття рішення.

IV. Моніторинг, контроль та відповідальність

4.1. З метою забезпечення академічної доброчесності впроваджуються такі заходи моніторингу стану використання ШІ в освітньому процесі:

4.1.1. **Методичний нагляд.** Учителями проводиться періодичний аналіз письмових робіт учнів на предмет різкої зміни стилю, використання нетипової лексики або структури, що характерна для мовних моделей.

4.1.2. **Використання технічних засобів. Учитель може** застосувати спеціалізоване .програмне забезпечення для виявлення ознак ШІ-генерації (детекторів). *При цьому результати детекторів ШІ не можуть бути єдиною підставою для звинувачення, оскільки мають імовірнісний характер.*

4.1.3. **Вибіркова перевірка (Співбесіда).** Учителя має право провести усне опитування за змістом поданої письмової роботи для підтвердження авторства та розуміння учнем матеріалу.

4.2. Порядок виявлення порушень

У разі виникнення обґрунтованої підозри у недозволеному використанні учнем ШІ (академічному плагіаті або фальсифікації) здійснюються такі кроки:

4.2.1. **Попередній розгляд.** Вчитель проводить індивідуальну бесіду з учнем, під час якої пропонує пояснити логіку виконання завдання або джерела отриманої інформації.

4.2.2. **Збір та аналіз доказової бази.**

Доказами порушення можуть слугувати:

а). посилання на неіснуючі джерела («галюцинації» ШІ);

б). наявність у тексті специфічних фраз-маркерів;

в). невідповідність рівня виконання роботи попереднім результатам учня без логічного обґрунтування.

4.2.3. **Фіксація порушення.**

У разі підтвердження факту обману, вчитель складає коротку доповідну записку або повідомляє адміністрацію згідно з внутрішнім регламентом.

4.2.4. Встановлення академічної відповідальності за порушення

Згідно з Законом «Про академічну доброчесність», за порушення правил використання ШІ в освітньому процесі до учнів можуть бути застосовані такі заходи:

а). зауваження: письмове або усне попередження;

б). повторне проходження оцінювання: перевиконання завдання (або виконання альтернативного варіанту) без використання ШІ;

в). повторне проходження навчального курсу: у разі систематичних грубих порушень (за рішенням педагогічної ради);

г). позбавлення академічних нагород: скасування права на отримання похвальних листів, грамот або медалей за результатами навчального року.

4.3. Захист прав учасників освітнього процесу

4.3.1. **Презумпція доброчесності:** Учень вважається доброчесним, поки не доведено протилежне. Будь-які сумніви трактуються на користь учня.

4.3.2. **Право на апеляцію:** Учень та його батьки мають право оскаржити рішення про порушення до Комісії з академічної доброчесності закладу протягом 5 робочих днів.

4.3.3 **Роль Комісії:** Комісія розглядає складні випадки, де використання ШІ є дискусійним (наприклад, коли учень стверджує, що ШІ використовувався лише для корекції стилю, а не для генерації змісту).

4.4. Відповідальність педагогів

Недотримання педагогічним працівником політики щодо ШІ (наприклад, використання ШІ для оцінювання учнів без власної перевірки або порушення конфіденційності даних учнів) розцінюється як порушення професійної етики та академічної доброчесності, що може тягнути за собою заходи дисциплінарного впливу.

4.5. Моніторинг ефективності впровадження політик використання ШІ здійснюється з метою забезпечення системного аналізу результативності впровадження внутрішніх політик використання ШІ, їх впливу на якість освітнього процесу, дотримання академічної доброчесності та розвиток ключових компетентностей учнів.

4.5.1. Основні напрями моніторингу

4.5.1.1. **Дотримання політик використання ШІ**

а). рівень обізнаності учнів, педагогів, батьків;

б). виконання встановлених правил;

г). частота та характер порушень.

4.5.1.2. **Якість освітніх результатів**

а). динаміка навчальних досягнень учнів;

б). рівень сформованості ключових компетентностей (особливо критичного мислення);

в). самостійність виконання навчальних завдань.

4.5.1.3. **Рівень академічної доброчесності**

а). кількість виявлених випадків недоброчесності;

б). типологія порушень (зокрема пов’язаних із використанням ШІ);

в). ефективність реагування.

4.5.1.4. **Педагогічна доцільність використання ШІ**

а). відповідність використання ШІ цілям уроку;

б). доцільність обраних форм і методів навчання;

в). баланс між використанням ШІ та самостійною діяльністю учнів.

4.5.1.5. Цифрова та інформаційна грамотність учнів

а). уміння формулювати запити (промпти);

б). здатність перевіряти інформацію, рівень медіаграмотності;

в). навички критичного оцінювання відповідей ШІ.

4.5.1.6. **Рівень професійної готовності педагогів**

а). володіння інструментами ШІ для оптимізації власної професійної діяльності, організації пізнавальної діяльності учнів;

б). участь у заходах з підвищення кваліфікації (цифрова грамотність, використання ШІ в освітньому процесі).

4.5.2. Інструменти моніторингу

а). анкетування: учнів; педагогів; батьків;

б). спостереження за освітнім процесом (відвідування уроків);

в). аналіз учнівських робіт (у тому числі з урахуванням ознак використання ШІ);

г) самооцінювання педагогів (рефлексивні звіти).
ґ). аналіз результатів навчання (контрольні роботи, ДПА тощо);
д). розгляд випадків на комісії з академічної доброчесності.

4.5.3. Показники ефективності (індикатори)

а). зниження кількості випадків недоброчесного використання ШІ;
б). підвищення якості відповідей учнів (глибина, аргументованість);
в). зростання частки самостійно виконаних робіт;
г). підвищення рівня критичного мислення;
ґ). збалансоване використання ШІ (без ознак залежності);
д). позитивна динаміка навчальних результатів.

4.5.4. Періодичність проведення моніторингу

а). поточний – упродовж навчального процесу;
б). проміжний – щосеместрово;
в). підсумковий – щорічно.

4.5.5. Аналіз та використання результатів

4.5.5.1. Узагальнення результатів моніторингу здійснюється адміністрацією закладу.

4.5.5.2. Результати розглядаються:

а). на засіданнях педагогічної ради;
б). на засіданнях методичних об’єднань;
в). (за потреби) комісією з академічної доброчесності.

4.5.5.3. За результатами моніторингу:

а). вносяться зміни до внутрішніх політик;
б). коригуються методичні підходи;
в). плануються заходи підвищення кваліфікації педагогів.

V. Прикінцеві положення

5.1. Порядок набирає чинності

Дане положення набирає чинності з моменту його затвердження наказом директора закладу освіти за погодженням із педагогічною радою.

Положення є обов'язковим для виконання всіма учасниками освітнього процесу (адміністрацією, вчителями, учнями).

5.2. Ознайомлення та поширення

Заклад освіти забезпечує відкритий доступ до тексту положення шляхом його оприлюднення на офіційному вебсайті закладу.

Класні керівники зобов'язані провести роз’яснювальну роботу з учнями та батьками щодо змісту цього документа після його затвердження, на початку кожного навчального року.

5.3. Перегляд та оновлення

З урахуванням стрімкого технологічного розвитку засобів штучного інтелекту, це положення підлягає перегляду не рідше одного разу на рік (зазвичай перед початком нового навчального року).

Пропозиції щодо змін та доповнень можуть вноситися членами педагогічного колективу, учнівським самоврядуванням або батьківським комітетом.

5.4. Взаємозв’язок з іншими документами

Це положення є невід’ємною частиною внутрішньої системи забезпечення якості освіти та кодексу академічної доброчесності Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради Запорізької міської ради.

У випадках, не врегульованих цим положенням, слід керуватися чинним законодавством України та офіційними рекомендаціями міністерства освіти і науки України.

Додаток 1 *
до Положення щодо використання технологій штучного інтелекту в

освітньому процесі Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради
Запорізької міської ради
_____ № _____

Розширена педагогічна матриця
ролей штучного інтелекту в освітньому процесі

Матриця визначає **педагогічні ролі ШІ** на уроці, що дозволяє:
- планувати діяльність учнів;
- уникати нецільового використання ШІ;
- дотримуватися академічної доброчесності;
- формувати цифрову компетентність.

№ з/п	Роль ШІ	Педагогічна функція	Приклад використання	Рекомендований рівень	Ризики	Рекомендації вчителю
1	**Репетитор**	Пояснення навчального матеріалу	пояснення теми з історії, математики	1–2	пасивне навчання	перевіряти розуміння через запитання
2	**Генератор ідей**	Стимулювання творчості	ідеї для есе, проєктів	1	копіювання	вимагати власну інтерпретацію
3	**Партнер для дискусії**	Розвиток критичного мислення	аргументація «за/проти»	2	прийняття ШІ як авторитету	аналіз відповідей ШІ
4	**Редактор тексту**	Покращення якості мовлення	перевірка граматики, стилю	2–3	втрата авторства	порівнювати до/після
5	**Аналітик тексту**	Робота з інформацією	аналіз твору, документу	2	поверхневий аналіз	ставити уточнювальні запитання
6	**Тренажер**	Формування навичок	вправи, тести, тренування	1–2	шаблонність	варіювати завдання
7	**Перекладач**	Мовна підтримка	переклад текстів	3	залежність	поєднувати з ручною роботою
8	**Дослідницький асистент**	Пошук інформації	добір джерел	1–2	недостовірність	перевірка джерел
9	**Симулятор ситуацій**	Моделювання	рольові діалоги, історичні ситуації	1	спрощення реальності	обговорення після
10	**Оцінювальний асистент**	Попередній аналіз роботи	чернеткове оцінювання	2–3	помилки оцінювання	остаточне рішення за вчителем
11	**Індивідуальний наставник**	Персоналізація навчання	індивідуальні пояснення	1–2	заміна вчителя	контроль і супровід
12	**Генератор контенту**	Створення матеріалів	тексти, задачі, приклади	1–2	плагіат	обов’язкова адаптація

**згенеровано ChatGPT*

Методичні акценти використання матриці

Рівні педагогічного контролю

Рівень	Характер використання
Високий контроль	пояснення, оцінювання
Середній контроль	аналіз, редагування
Низький контроль	генерація ідей

Для збереження балансу ролей на уроці рекомендується:

не використовувати більше **2–3 ролей ШІ** на одному уроці;
поєднувати ШІ з традиційними методами;
завершувати діяльність рефлексією.

Для запобігання порушенням академічної доброчесності використання матриці дозволяє:

- чітко визначати межі дозволеного;
- зменшувати випадки плагіату;
- формувати відповідальне ставлення до навчання.

Матриця як практичний інструмент для вчителя дозволяє під час підготовки до уроку відповісти на запитання?

1. Яку роль ШІ я використовую?
2. Чи не замінює ШІ мислення учня?
3. Як я перевірю результат?

Матриця може використовуватися як інструмент управління

- у внутрішній системі забезпечення якості освіти;
- під час моніторингу уроків;
- у методичній роботі;
- при атестації педагогічних працівників.

Додаток 2 *

до Положення щодо використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі Запорізької початкової школи «Мрія» ім. О.М. Поради
Запорізької міської ради
_____ № _____

Таблиця ризиків використання ШІ в школі

№	Категорія ризику	Опис ризику	Ймовірність	Вплив	Рівень ризику	Заходи мінімізації	Відповідальні
1	**Академічна доброчесність**	Використання ШІ для виконання завдань без зазначення	Висока	Високий	Критичний	впровадження матриці використання ШІ, усні перевірки	вчителі
2	**Зниження рівня навчання**	Формування «ілюзії знання» без реального розуміння	Висока	Високий	Критичний	завдання на пояснення, рефлексію	вчителі
3	**Втрата критичного мислення**	Залежність від готових відповідей ШІ	Висока	Високий	Критичний	розвиток критичного мислення, аналіз відповідей ШІ	педагоги
4	**Плагіат нового типу**	Неможливість відрізнити власну роботу від ШІ	Висока	Середній	Високий	декларації використання ШІ	школа
5	**Недостовірність інформації**	ШІ може генерувати помилки або вигадки	Середня	Високий	Високий	навчання перевірці інформації	вчителі
6	**Порушення персональних даних**	Передача даних учнів у відкриті системи	Середня	Високий	Високий	заборона введення персональних даних	адміністрація
7	**Алгоритмічна упередженість**	Дискримінаційні або необ'єктивні відповіді	Низька–середня	Високий	Середній	критичний аналіз результатів	вчителі
8	**Цифрова нерівність**	Не всі учні мають доступ до ШІ	Середня	Середній	Середній	забезпечення рівного доступу	адміністрація
9	**Перевантаження технологіями**	Надмірне використання цифрових інструментів	Середня	Середній	Середній	баланс офлайн/онлайн	вчителі
10	**Заміщення педагогічної ролі**	Зниження ролі вчителя	Низька	Високий	Середній	чітка роль вчителя як модератора	адміністрація
11	**Помилки автоматичного оцінювання**	Некоректні оцінки ШІ	Середня	Високий	Високий	заборона автоматичного оцінювання	школа
12	**Психологічні ризики**	Зниження мотивації, пасивність учнів	Середня	Середній	Середній	активні методи навчання	педагоги

13	**Втручання у навчальний процес**	ШІ підміняє процес мислення	Висока	Високий	Критичний	контроль рівня використання ШІ	вчителі
14	**Юридичні ризики**	Порушення авторського права	Середня	Середній	Середній	навчання авторському праву	школа
15	**Технологічна залежність**	Надмірна залежність від інструментів	Середня	Високий	Високий	обмеження використання	адміністрація

Інтерпретація рівнів ризику

Рівень	Значення
Низький	контрольований ризик
Середній	потребує управління
Високий	потребує системних заходів
Критичний	потребує негайного регулювання

Ключові групи ризиків (узагальнення)

1. Педагогічні ризики

- зниження якості навчання;
- втрата мислення;
- «фальшиве засвоєння знань» (за оцінками OECD, ШІ може створювати ілюзію успішності без реального навчання).

2. Етичні ризики

- порушення академічної доброчесності, плагіат;
- маніпуляція результатами.

3. Технологічні ризики

- недостовірність відповідей;
- алгоритмічна упередженість;
- залежність від систем.

4. Соціальні ризики

- цифрова нерівність;
- зменшення ролі вчителя;
- вплив на розвиток особистості.

5. Правові ризики

- використання персональних даних;
- дотримання авторського права;
- відповідальність за використання ШІ.

Заходи з мінімізації ризиків використання ШІ в закладі освіти

1. Загальні організаційні кроки

1.1. Розробити та затвердити внутрішні політики використання ШІ (з урахуванням принципів академічної доброчесності).

1.2. Визначити **рівні дозволеного використання ШІ** (заборонено / обмежено / дозволено / рекомендовано).

1.3. Впровадити єдині підходи до використання ШІ в освітньому процесі.

1.4. Забезпечити інформування учнів, педагогів і батьків про правила використання ШІ.

1.5. Призначити відповідальних осіб (координатор/робоча група).

2. Заходи, щодо забезпечення академічної доброчесності

2.1. Визначити чітке розмежування:

- допоміжне використання ШІ;
- недоброчесне використання (списування, привласнення результатів).

2.2. Запровадити вимогу:

- декларування використання ШІ (усно або письмово);
- пояснення учнем власного внеску.

2.3. Використовувати такі педагогічні прийоми:

- усний захист робіт;
- варіативні та індивідуалізовані завдання;
- завдання з відкритою відповіддю та рефлексією.

2.4. Включити питання використання ШІ до критеріїв оцінювання.

3. Методичні кроки для педагогів

3.1. Планувати використання ШІ з урахуванням **педагогічної доцільності**.

3.2. Використовувати ШІ переважно на етапах: пояснення; тренування; генерації ідей.

3.3. Обмежувати або забороняти використання ШІ під час контрольних і підсумкових робіт, у завданнях, що перевіряють сформованість компетентностей.

3.4. Формувати в учнів уміння перевіряти інформацію, ставити уточнювальні запитання, критично оцінювати відповіді ШІ.

3.5. Використовувати принцип: «ШІ – інструмент для мислення, а не його заміна».

4. Запобігання зниженню якості навчання

4.1. Поєднувати роботу з ШІ та **самостійну діяльність учнів**.

4.2. Використовувати завдання, що вимагають визначення особистої позиції; проведення аналізу; наведення аргументації.

4.3. Обмежувати надмірне використання ШІ (часові рамки, види діяльності).

4.4. Запроваджувати рефлексію: «Що я зрозумів самостійно?», «Чим допоміг ШІ?».

5. Забезпечення якості та достовірності інформації

5.1. Навчати учнів перевіряти факти у кількох джерелах; відрізняти факти від припущень (елементи медіаграмотності).

5.2. Використовувати правило: «Відповідь ШІ – це гіпотеза, а не істина».

5.3. Формувати навички роботи з джерелами: наводити посилання; здійснювати порівняння інформації.

6. Захист персональних даних та безпеки

6.1. Заборонити введення в ШІ персональних даних учнів, службової інформації.

6.2. Використовувати лише перевірені сервіси (*або визначені в закладі освіти*).

6.3. Проводити інструктажі з цифрової безпеки.

6.4. Інформувати батьків про правила безпечного використання ШІ.

7. Зменшення залежності від ШІ

7.1. Регламентувати частоту використання ШІ на уроках.

7.2. Чергувати діяльність із ШІ з діяльністю без ШІ.

7.3. Включати завдання за типом: «без допомоги ШІ»; «порівняй із відповіддю ШІ», «постав додаткове запитання ШІ», «перевір джерела, надані ШІ» тощо.

8. Підвищення професійної компетентності педагогів

8.1. Організувати навчання педагогів щодо можливостей ШІ для освіти і навчання, ризиків неконтрольованого використання ШІ, методики застосування ресурсів ШІ для оптимізації роботи.

8.2. Проводити тематичні семінари, заходи з обміну досвідом використання ШІ (із зазначенням результативності такої роботи у порівнянні з традиційними методами навчання), методичні консультації (вибір цифрових ресурсів, правила роботи з ресурсом, написання промптів, перевірка отриманих даних).

8.3. Розробити методичні рекомендації та приклади уроків.

9. Моніторинг та контроль

9.1. Здійснювати періодичний моніторинг використання ШІ.

9.2. Аналізувати якість навчальних результатів, випадки порушень.

9.3. Коригувати політики залежно від результатів моніторингу.

9.4. Розглядати складні випадки на засіданнях педагогічної ради або комісії з академічної доброчесності.

10. Робота з батьками

10.1. Надавати батькам здобувачів освіти роз’яснення щодо ролі ШІ в навчанні, правил використання в навчанні відповідно до політик закладу освіти.

10.2. Формувати спільну позицію: ШІ – це допоміжний інструмент навчання, а не спосіб уникнення навчання.

10.3. Надавати рекомендації щодо контролю використання ШІ вдома під час підготовки домашніх завдань, підтримки самостійності дитини.

Узагальнюючий принци

Мінімізація ризиків використання ШІ забезпечується через поєднання чітких правил, педагогічного супроводу, розвитку критичного мислення та системного контролю.